

УДК 657.2

*О. І. Целуйко,
здобувач, Державний університет управління та технології (Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*Oleksii Tseluiko,
Postgraduate, State University of Infrastructure and Technologies (Kyiv, Ukraine)*

PECULIARITIES OF STATE FINANCIAL CONTROL IN ENSURING NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

У статті досліджено погляд на контроль як на завершальний етап управлінської діяльності, що дозволяє зіставити досягнуті результати з запланованими, є міцно усталеною точкою зору в науковій літературі. Дуже поширений також погляд на контроль лише як на спосіб, механізм, що забезпечує порівняння результатів з поставленими завданнями. Контроль зводиться до порівняння фактичних результатів з встановленими показниками і до прийняття в разі необхідності коригувальних заходів. Визначено контроль стосовно фінансовій сфері, з урахуванням вищевикладеного, також можна розглядати як управлінську діяльність, що має свої методи, способи, форми реалізації., різне тлумачення контрольних органів на всіх рівнях», нам представляється вельми переконливим і актуальним для досліджуваної нами проблеми. Зазначено, що в цілому теорія фінансів визначає, що і фінанси, і фінансовий контроль, і державний фінансовий контроль виступають в якості об'єктивної складової частини відтворювального процесу. Отже, сутність і фінансів, і фінансового контролю, і державного фінансового контролю полягає в їх суспільне призначення.

The article examines the view of control as the final stage of management, which allows you to compare the results with the planned, is a well-established point of view in the scientific literature. It is also very common to look at control only as a way, a mechanism that compares the results with the tasks. The control is reduced to comparison of actual results with the established indicators and to acceptance in case of need of corrective measures. Defining control over the financial sector, taking into account the above, can also be considered as a management activity that has its own methods, ways, forms of implementation. It is noted that in general, the theory of finance determines that both finance and financial control, and public financial control act as an objective part of the reproduction process. Thus, the essence of finance, and financial control, and public financial control is their public purpose. As you can see, the concept of control is inextricably linked with a particular area of life, where it is carried out. Therefore, the concept of control in the field of national security, we will consider in three main aspects: 1) control as a systematic and constructive activity of leaders, governing bodies, one of their main management functions, ie control as an activity; 2) control as the final stage of the management process, the core of which is the preservation of stability and security of the state; 3) control as an integral part of the process of making and implementing management decisions, continuously participates in this process from its beginning to completion. This approach to the disclosure of the content of the concept of control in the field of national security does not claim to cover all the features that characterize this concept. Here are reflected only the most important features that allow us to consider the key meanings of the concept of control. In general, the theory of

finance determines that both finance and financial control, and public financial control act as an objective part of the reproduction process. Thus, the essence of finance, and financial control, and public financial control is their public purpose. Finance is a monetary relationship regarding the formation, distribution and use of centralized and decentralized funds and savings, serving as financial support for the expanded reproduction and satisfaction of social and other needs of society.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, державна концепція, грошові фонди, децентралізація, суспільне призначення, соціальні потреби, суспільство.

Key words: state financial control, state concept, funds, decentralization, public purpose, social needs, society.

Постановка проблеми. Державний фінансовий контроль (ДФК) - один із важливих функцій державного управління, яка спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності і ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, а при наявності таких відхилень - на своєчасне вжиття відповідних коригувальних і превентивних заходів. Ефективне використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів є умовою нормальної господарської діяльності, здійснення державних соціально економічних програм і забезпечення економічної безпеки країни, а, в кінцевому рахунку, стабільності держави.

Всебічне дослідження ролі державного фінансового контролю в забезпеченні національної безпеки України, незалежно від того, якими конкретно органами така діяльність здійснюється, неможливо без аналізу різних видів контролю, розкриття їх сучасних форм і методів, правового статусу і механізмів функціонування, з'ясування результативності контрольних акцій.

Термін «контроль» з'явився кілька століть назад. Він походить від французького «contrerole», що означало «список, що ведеться в двох примірниках». Від неї і сталося слово «control». Воно означає: перевірка, а також спостереження з метою перевірки; ті, хто займається такою перевіркою - контролери.

На рубежі XIX-XX століть формуються найбільш ефективні форми державного фінансового контролю з урахуванням умов України з урахуванням розпочатого, було поділу влади на законодавчу і виконавчу. Однак Перша Світова війна і наслідки після неї зупинили цей процес.

Використання історичного методу дослідження проблем державного фінансового контролю в Україні дозволяє виявити основні тенденції його становлення, функціонування, розвитку. Такий підхід дає можливість виявити в історії нашої держави подібні етапи розвитку досліджуваного явища, використовувати позитивний досвід і уникнути історичних помилок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці державного фінансового контролю присвячені праці таких зарубіжних дослідників, як А.Арене, Р.Адамс, С.Аткінсон, Дж.Бейлі, Дж.Бюкенен, Р.Зоді, Дж.Ваттс, Д.Ірвін, Дж.Робертсон, П.Самуельсон, Дж.Стігліц та ін. Досліджувана тематика також знайшла відображення у наукових працях вітчизняних науковців, серед яких, зокрема, В.Базилевич, О.Барановський, І.Басанцов, М.Білуха, О.Василик, Т.Васильєва, М.Корнеев, В.Кравченко, І.Лютий, Ю.Осадчий, В.Симоненко, В.Федосов, В.Фещенко, В.Шевчук та ін. Різними аспектами проблем державного фінансового контролю, зокрема, у контексті економічної безпеки на макрорівні, займалися вітчизняні фахівці З.Варналій, В.Дрозд, М.Єрмошенко, М.Каленський, Т.Ковальчук, В.Мельничук, В.Мунтіян та ін. Але, незважаючи на значний рівень наукових здобутків з тематики контролю, значна кількість теоретичних та практичних аспектів вимагають проведення подальших досліджень.

Невирішені частини проблеми. Однак, незважаючи на глибокі й різнобічні напрацювання в цій галузі, питання визначення особливостей державного фінансового контролю в забезпеченні національної безпеки України в умовах реформування залишаються недостатньо дослідженими у контексті щодо: впливу сучасних світових тенденцій глобалізаційного розвитку на систему публічного управління в Україні.

Метою дослідження є визначення особливостей державного фінансового контролю в забезпеченні національної безпеки України та розробки пропозицій щодо їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що контроль є складною, багатоаспектною категорією. З одного боку, це функція державного управління, по відношенню до якого контроль виступає засобом, інструментом реалізації політики держави. З іншого боку, його можна розглядати як управлінську діяльність, що має свої методи, способи, форми реалізації. Розкриттю сутності контролю сприяє розгляд його у всіх аспектах свого прояви. Однак визначальним його призначення в суспільстві служить виявлення його співвідношення з державним управлінням. З точки зору державного управління це поняття можна тлумачити у вузькому і широкому сенсах.

У вузькому сенсі контроль пов'язують з якою-небудь функцією управління, наприклад, плануванням, коли за допомогою контролю виявляють ті чи інші похибки в плані, запобігаючи, таким чином, його зрив. Під контролем розуміють також перевірку діяльності когось або чогось. Кілька більш широкий зміст у поняття контроль вкладається при визначенні його як перевірки дотримання і виконання нормативно встановлених завдань, планів і рішень. Тут підкреслюється функціональне призначення контролю, його виникнення на певній стадії управлінського процесу.

Погляд на контроль як на завершальний етап управлінської діяльності, що дозволяє зіставити досягнуті результати з запланованими, є міцно усталеною точкою зору в науковій літературі. Дуже поширений також погляд на контроль лише як на спосіб, механізм, що забезпечує порівняння результатів з поставленими завданнями. Контроль зводиться до порівняння фактичних результатів з встановленими показниками і до прийняття в разі необхідності коригувальних заходів.

Як видно, поняття контролю нерозривно пов'язане з тією чи іншою сферою життєдіяльності, де він здійснюється. Тому поняття контролю у сфері національної безпеки ми будемо розглядати в трьох основних аспектах: 1) контроль як систематична і конструктивна діяльність керівників, органів управління, одна з їх основних управлінських функцій, тобто контроль як діяльність; 2) контроль як завершальна стадія процесу управління, серцевиною якої є збереження стабільності і безпеки держави; 3) контроль як невід'ємна складова процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, безперервно бере участь в цьому процесі від його початку і до завершення [1, с.38]. Даний підхід до розкриття змісту поняття контролю у сфері національної безпеки не претендує на охоплення всіх рис, що характеризують це поняття. Тут відображені тільки найбільш важливі риси, що дозволяють перейти до розгляду ключових смислів поняття контролю.

Контроль стосовно фінансовій сфері, з урахуванням вищевикладеного, також можна розглядати як управлінську діяльність, що має свої методи, способи, форми реалізації. Його сутність виявляється в співвідношенні з державним управлінням.

Аналіз економічної та юридичної літератури останніх років, присвячених теоретичним проблемам державного фінансового контролю (ДФК), показує, що серед вітчизняних вчених і практиків немає однозначного тлумачення категорії «державний фінансовий контроль», немає державної концепції. Даються ознаки певної «відомчості» інтересів, відсутність комплексного підходу до вивчення і вирішення тих чи інших питань ДФК. Думка про те, що «відсутність єдиних методик, якихось стандартів контрольної діяльності тягне за собою роз'єднаність, різне тлумачення контрольних органів на всіх рівнях», нам представляється вельми переконливим і актуальним для досліджуваної нами проблеми [2, с.23].

Тим часом легітимність поняття «державний фінансовий контроль» підтверджена Бюджетним кодексом України - основний законодавчим актом, що регулює всі бюджетні правовідносини в нашій країні в даний час. В офіційних документах Мінфіну України державний фінансовий контроль визначається як система заходів по контролю за дотриманням законодавчих та інших нормативних правових актів, норм, стандартів і правил щодо використання державних коштів.

Більшість же авторів при розгляді державного фінансового контролю основний акцент роблять на діяльності органів (тобто використовують організаційно-управлінський підхід), які здійснюють фінансовий контроль: «державний фінансовий контроль являє собою систему інститутів, інструментів та об'єктів з перевірки законності та доцільності дій в освіті, розподілі та використанні грошових фондів держави та органів місцевого самоврядування».

В цілому теорія фінансів визначає, що і фінанси, і фінансовий контроль, і державний фінансовий контроль виступають в якості об'єктивної складової частини відтворювального процесу. Отже, сутність і фінансів, і фінансового контролю, і державного фінансового контролю полягає в їх суспільне призначення.

Фінанси представляють собою грошові відносини з приводу формування, розподілу і використання централізованих і децентралізованих грошових фондів і накопичень, службовців фінансовим забезпеченням розширеного відтворення і задоволення соціальних і інших потреб суспільства. Фінансовий контроль є носієм цих відносин.

Ці відмінні риси характерні і для державного фінансового контролю, який є носієм суспільних відносин, але тільки в тій частині, яка безпосередньо пов'язана, з одного боку, з державними фінансами, їх рухом в процесі розширеного відтворення, з іншого, - з державним управлінням фінансовими потоками [3].

Таким чином, державний фінансовий контроль являє собою систему рішень і дій державних і місцевих органів влади органів з отримання, розподілу та використання фінансових ресурсів. Це - комплексне явище, що дозволяє раціонально і ефективно організувати соціально-економічне життя країни і забезпечувати її національну безпеку. Адже фінансові ресурси завжди є результатом попередньої праці та основа і умова майбутнього.

На цій підставі ми маємо право стверджувати, що державний фінансовий контроль як системне явище має здійснюватися на основі системного правового регулювання. На практиці ж воно досі відсутня. Як на рівні України, так і в багатьох її суб'єктів утворені і функціонують лише окремі елементи правової системи державного фінансового контролю. В цілому ж їх діяльність розрізнена, що призводить замість взаємного доповнення до перехреснування їх компетенції і, навпаки, до утворення «білих плям» в законодавстві, що ускладнює і часом блокує координацію контрольних акцій, знижує ефективність державного фінансового контролю в цілому.

У той же час слід зазначити, що економічна роль держави в ринкових умовах не зводиться до управління державними фінансовими ресурсами і державною власністю. Держава уповноважена суспільством встановлювати «правила гри», які сприяють динамічному зростанню економіки і вирішення соціальних проблем. Якщо в цьому аспекті розглядати роль державного фінансового контролю, то він являє собою реалізацію права держави законними шляхами захищати свої фінансові інтереси, фінансові інтереси своїх громадян і, в кінцевому рахунку, всього суспільства.

Таким чином, державний фінансовий контроль, з одного боку, виконує одну з функцій державного управління, є інструментом державного регулювання економіки; з іншого боку, він відображає в процесі розподілу, перерозподілу і використання частини вартості валового внутрішнього продукту (ВВП) рух фінансових ресурсів, яке реалізується через контрольну-ревізійну і експертно-аналітичну діяльність органів і агентів державного фінансового контролю. В єдності взаємозв'язків цих двох аспектів державний фінансовий контроль виступає як об'єктивна необхідність відтворювального процесу. Державний фінансовий контроль тільки тоді буде результативно вирішувати свої завдання, коли кошти в країні будуть охоплені їм в повному обсязі.

Отже, об'єктами державного фінансового контролю є рух грошових коштів, матеріальних та інших фінансових ресурсів держави (і органів місцевого самоврядування) в процесі акумулювання, розподілу і використання грошових фондів, а також всі економічні суб'єкти, якщо вони отримують, перераховують кошти бюджетів будь-якого рівня, керують державною або місцевою власністю, а також мають пільги, надані відповідними державними органами влади та місцевими утвореннями.

Суб'єктами державного фінансового контролю виступають державні органи та органи місцевого самоврядування, а також інші освіти, які наділені повноваженнями проводити заходи по дотриманню фінансового законодавства. В даний час вимоги повного охоплення державних коштів фінансовим контролем відсутні, що веде і до дублювання контрольних заходів, і до непорівнянності їх результатів. Більш того, значна частина державних коштів взагалі залишається поза контролем, оскільки загального обліку контрольних заходів, проведених різними організаціями, не існує. У такій неупорядкованості державного фінансового контролю одна з головних причин його неефективності. Призначення правового регулювання державного фінансового контролю полягає у встановленні правових основ спостереження за діяльністю підконтрольних суб'єктів; в отриманні об'єктивної та достовірної інформації про стан законності і фінансової дисципліни на підконтрольних об'єктах; у виявленні причин і умов, що сприяють фінансовим правопорушенням; у вживанні заходів по їх запобіганню, а також щодо притягнення до відповідальності порушників законності і фінансової дисципліни. Врегульований належними правовими засобами державного фінансового контролю є способом організації зворотних зв'язків, завдяки яким відповідні органи, уповноважені приймати владні рішення, отримують інформацію про хід виконання прийнятих ними нормативно-правових актів [4, с.16].

В сучасних умовах недосконалість нормативних правових актів, які висвітлюють лише окремі питання державного фінансового контролю, породжує правовий нігілізм контролюючих та контрольованих і, як наслідок, численні порушення, що тягнуть загрози фінансової безпеки країни.

Сьогодні, як ніколи, виразно проявляється залежність державного фінансового контролю від змісту відповідного правового забезпечення. Проблема правової неврегульованості державного фінансового контролю висвічує ряд проблем, що її обумовлюють: нечіткість формулювань, що веде до неправильного тлумачення правових норм, що стосуються державного фінансового контролю; неузгодженість (по вертикалі і по горизонталі) нормативних правових актів; відсутність актів, прийняття яких диктується самою практикою. Існуюча і досить громіздка нормативна база не повною мірою відображає соціально-економічні перетворення в суспільстві. Досить зазначити, що в нормативних правових актах навіть не закріплена сама категорія державного фінансового контролю.

Розглядаючи державний фінансовий контроль як функцію державного управління фінансовими потоками, слід зазначити, що ця функція певною мірою здійснюється всіма органами державної влади та місцевого самоврядування незалежно від характеру їх основної діяльності. Це пов'язано з тим, що державний фінансовий контроль не може здійснюватися в ізолюваному вигляді. Обсяг контрольної діяльності, її форми і методи, охоплення контрольними заходами різних галузей економіки залежить від кордонів сфери управління і статусу органу, що здійснює контрольні повноваження в рамках державного фінансового контролю [5, с. 53].

Ця відмінна риса державного фінансового контролю змушує досить вимогливо підходити до його конкретизації щодо кожного рівня управління і кожного органу, наділеного відповідними контрольними повноваженнями, щоб уникнути паралелізму і дублювання в управлінні фінансовими потоками. На жаль, це питання, що лежить на поверхні теоретичних основ, що визначають сутність фінансів, залишається поза увагою розробників концептуальних підходів до створення в країні дієвої, чітко налагодженої єдиної системи державного фінансового контролю.

У широкому сенсі цілями державного фінансового контролю все більше стають макроекономічні процеси, зростання темпів розвитку економіки, включаючи контроль за вартісними пропорціями руху ВВП, грошової маси, збільшення дохідної частини консолідованого бюджету і економія коштів, що надходять в розпорядження суспільства. У вузькому сенсі метою державного фінансового контролю є скорочення кількості та обсягів правопорушень в економічній сфері. Таким чином, ДФК покликаний забезпечити національну безпеку країни шляхом захисту фінансових інтересів держави, недопущення нецільового та незаконного використання державних ресурсів при проведенні єдиної фінансової і грошової політики [6, с.143]. Державний фінансовий контроль включає в себе контроль за грошовим обігом у країні, динамікою державного боргу, діяльністю по залученню і використанню фінансових ресурсів кредитними організаціями, розпорядженням державним майном. Виконання основної мети державного фінансового контролю - забезпечення законності та ефективності фінансової діяльності в країні - здійснюється шляхом вирішення певних завдань, також вимагають правового закріплення на законодавчому рівні, а саме:

- забезпечення економічної безпеки держави і захисту його фінансових інтересів при формуванні централізованих та децентралізованих грошових фондів;
- контроль виконання Україною, її суб'єктами та місцевими утвореннями функцій щодо акумулювання, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів;
- аналіз цільового використання бюджетними одержувачами та розпорядниками виділених бюджетних коштів;
- перевірка фінансової діяльності підприємств, установ, організацій, які отримують або використовують державні фінансові кошти;
- забезпечення дотримання правил здійснення операцій з валютою і валютними цінностями; припинення і попередження правопорушень у фінансовій сфері [7].

Загальні правила і цілеспрямованість контрольної діяльності у фінансовій сфері визначаються відповідними принципами. Принципи державного фінансового контролю - це науково вивірені і підтверджені практикою політичні, організаційні та правові положення, які забезпечують його ефективність.

Світова спільнота розробило і активно використовує основні принципи організації державного фінансового контролю. Ці принципи викладені в Лімській декларації.

Основними для державного фінансового контролю є наступні принципи.

Принцип законності означає неухильне і точне дотримання норм і правил, встановлених чинним законодавством, всіма органами, що здійснюють ДФК, і їх посадовими особами.

Принцип незалежності означає, що органи ДФК самостійні в частині здійснення контрольно-ревізійної діяльності від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також від політичних та інших громадських об'єднань. Вплив і вплив на органи ДФК з метою зміни результатів контрольно-ревізійної діяльності не допускається і карається відповідно до закону [8, с. 234].

Принцип об'єктивності означає, що державний фінансовий контроль здійснюється кваліфікованими фахівцями з використанням фактичних документальних даних в установленому законодавством порядку, шляхом застосування методів, що забезпечують отримання повної і достовірної інформації.

Принцип відповідальності означає, що до правопорушників фінансового законодавства застосовуються заходи правової відповідальності. Правові норми про фінансові порушення повинні містити санкції, що передбачають заходи впливу на правопорушника. Звільнення від правової відповідальності особи, яка вчинила фінансове правопорушення, допускається з підстав, передбачених законом, і в порядку, встановленому законом. Не допускається приховування фінансових порушень. Працівники, які здійснюють державний фінансовий контроль, несуть відповідальність за вчинені ними в області фінансового контролю протиправні дії відповідно до законодавства [9, с.254].

Принцип гласності означає відкритість і доступність для суспільства і засобів масової інформації відомостей про результати контрольно-ревізійних та експертно-аналітичних заходів, проведених в рамках державного фінансового контролю за умови збереження державної, комерційної або іншої захищеної законом таємниці.

Принцип системності означає єдність правових основ контрольно-ревізійної та експертно-аналітичної діяльності, здійснюваної в рамках державного фінансового контролю, нормативно закріплену організацію взаємодії органів, які здійснюють державний фінансовий контроль, нормативно встановлену періодичність його здійснення.

Висновки. Досягнення в повній мірі цілей державний фінансовий контроль передбачає:

- контроль за повнотою і своєчасністю формування та виконання бюджету, бюджетів державних позабюджетних фондів та органів місцевого самоврядування;
- контроль за дотриманням законодавчих і нормативних правових актів, стандартів і правил формування, розподілу і використання державних та місцевих фінансових коштів;
- контроль за економічною обґрунтованістю, правомірним, цільовим і ефективним використанням державних і місцевих фінансових ресурсів, наданням та використанням податкових і митних пільг, кредитних і позикових коштів, залучених під гарантії держави, а також інших форм державної підтримки;
- контроль за дотриманням законодавства при здійсненні валютних, експортно-імпортних та інших зовнішньоекономічних операцій;
- контроль за дотриманням законодавства України про банківську діяльність і законодавства України про цінні папери;
- контроль за виконанням міжнародних фінансових зобов'язань України, станом державного внутрішнього і зовнішнього боргу;
- протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і незаконному викликом за кордон українського капіталу.

Таким чином, державний фінансовий контроль має широке поле здійснення, рівні впливу і межі застосування, містять безліч складно пересічних аспектів. Отже, для підвищення ефективності державного фінансового контролю необхідно впорядкування цих складових в певну, чітко вивірену систему, закріплення цієї системи в законодавчих та інших нормативних і правових актах.

Список використаної літератури.

1. Варналій З.С., Буркальцева О.С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення : кол. монографія. Київ, 2011. 299 с.
2. Шемаєва Л.Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією з суб'єктами зовнішнього середовища: кол. монографія. Київ, 2009. 357 с.
3. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. Київ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran7#n7> (дата звернення 10.06.2017).
4. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. 2001, 224 с.
5. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна і національна безпека держави. Економіка України: наук. фах. вид. 1994. № 2. С. 51–56.
6. Ляшенко О.М., Погорелов Ю.С., Безбожний В.Л. Система економічної безпеки держави: держава, регіон, підприємство : кол. монографія. Луганськ, 2010. 282 с
7. Кореновська Ю. Міжнародний досвід у формуванні економічної безпеки держави. URL : <https://prezi.com/4i4uguj3vcsh/presentation/> 15 березня 2015 року (дата звернення 10.06.2017).
8. Резнік О.М. Порівняльний аналіз сутності економічної безпеки України та країн Європейського Союзу. Форум права : наук. фах. вид. 2015. № 4. С. 232–236.

9. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: кол. монографія. Київ, 2008. 401 с.

References.

1. Varnalii, Z.S. and Burkaltseva, O.S. (2011), Ekonomichna bezpeka Ukrainy: problemy ta priorityety zmitsnennia [Ukraine's Economic Security: Problems and Priorities for Strengthening], Kyiv, Ukraine, p. 299.
2. Shemaieva, L.H. (2009), Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva na osnovi upravlinnia strateichnoiu vzaiemodiieiu z subiektamy zovnishnoho seredovyscha [Ensuring the economic security of the enterprise on the basis of strategic interaction with the subjects of the environment], Kyiv, Ukraine, p.357.
3. The President of Ukraine (2015), Decree of the President of Ukraine "On the Strategy of National Security of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran7#n7> (Accessed 10.06.2017).
4. Zhalilo, Ya. (2001), " Strategy of providing economic security of Ukraine. Priorities and problems of implementation. Strategy of National Security of Ukraine in the context of world community experience", p. 224.
5. Pasternak-Taranushenko, H. (1994), "Economic and national security of the state", Ekonomika Ukrainy, vol. 2, pp. 51–56.
6. Liashenko, O.M. Pohorelov, Yu.S. and Bezbozhnyi V.L. (2010), Systema ekonomichnoi bezpeky derzhavy: derzhava, rehion, pidpriemstvo [System of economic security of the state: state, region, enterprise], Luhansk, Ukraine, p. 282.
7. Korenovska, Yu. "International experience in shaping the economic security of the state", [Online], available at: <https://prezi.com/4i4uguj3vcsh/presentation/> 15 bereznia 2015 roku (Accessed 10.06.2017).
8. Rieznik, O.M. (2015), "A comparative analysis of the essence of economic security of Ukraine and the countries of the European Union", Forum prava, vol. 4, pp. 232–236.
9. Kyrychenko, O. A. (2008), Problemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu subiektiv hospodariuvannia [Problems of management of economic safety of business entities], Kyiv, Ukraine, p.401

Стаття надійшла до редакції 20.04.2018р.